

BEKÄMPA RASISM OCH HATBROTT: ATT BYGGA ETT ICKE-RASISTISKT SAMHÄLLE

VERKTYGSLÅDA FÖR LIKA RÄTT LOKALA INSATSER MOT RASISM

European
Coalition
of Cities

against Racism

International Coalition
of Inclusive and
Sustainable Cities – ICCAR

Co-funded by
the European Union

Varför behövs den?
Utgångspunkter
Från ord till handling
Uppföljning

VERKTYGSLÅDA FÖR LIKA RÄTT LOKALA INSATSER MOT RASISM

BEKÄMPA RASISM OCH HATBROTT: ATT BYGGA ETT ICKE-RASISTISKT SAMHÄLLE

KOMMUNEN AGERAR I SIN ROLL SOM EN

- **demokratisk institution**
- regelskapare
- arbetsgivare
- tjänsteleverantör
- offentlig upphandlare

ECCAR:S TIOPUNKTSHANDLINGPLAN

1. **Större vaksamhet mot rasism**
2. Analyser av rasism och diskriminering och övervakning av den lokala politiken
3. Bättre stöd till offren för rasism och diskriminering
4. Mer delaktiga och bättre informerade invånare
5. Kommunen som ger sitt aktiva stöd till lika rätt
6. Kommunen som aktivt främjar lika rätt som arbetsgivare och tjänsteleverantör
7. Rättvis tillgång till bostäder
8. Utmanande av rasism och diskriminering genom utbildning
9. Främjandet av kulturell mångfald
10. Hatbrott och konflikthantering

Projektet samordnades av ETC Graz, och genomfördes med följande partners:

Stockholms universitet - SU (Sverige)

Universitetet i Padova - Mänskliga rättigheter - HRC Padova (Italien)

Centrum för europeisk konstitutionell rätt - CECL (Grekland)

Otherness Foundation - NEKI (Ungern)

Cidalia (Spanien)

Europeiska koalitionen av städer mot rasism (ECCAR e.V.)

UNESCO som medlem av ICCAR (International Coalition of Sustainable and Inclusive Cities)

Redaktörer: Isabella Meier, Ingrid Nicoletti, Klaus Starl, Paul Lappalainen

Utgåva: 2.0 februari 2017, Graz – Stockholm - Potsdam

Verktygslåda för lika rätt förverkligades med stöd från Europeiska kommissionen, UNESCO, Europeiska koalitionen för städer mot rasism (ECCAR), Open Society Foundation – At Home in Europe, ETC Graz och städerna Bern, Bologna, Esch-sur-Alzette, Gent, Graz, Potsdam, Rotterdam, Wien och Zürich.

Denna publikation har möjliggjorts med ekonomiskt stöd från EU-kommissionens program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (RAC) (ADPOLIS JUST/2014/RDIS/AG/DISC/ 8084). Innehållet i denna publikation är ETC Graz och dess samarbetspartners ansvar och får inte på något sätt ses som uttryck för Europeiska kommissionens åsikter.

INLEDNING

Verktyslåda för lika rätt är en handbok som ska ge stöd till städer när de genomför lokala strategier för att framgångsrikt motverka rasism och diskriminering eller justera befintliga strategier. Verktyslåda för lika rätt innehåller erfarenhetsbaserade stegvisa instruktioner för att genomföra konkreta åtgärder, som inleds med utformning av åtgärderna och avslutas med resultatutvärdering. Hela innehållet baseras på expertkunskap som har förmedlats av erfarna beslutsfattare och tjänstemän i olika europeiska städer.

Vårt mål har varit att ge förslag som är så konkreta som möjligt. Vi uppmanar er att läsa denna verktyslåda som en samlad bild av den expertkunskap som finns hos kollegor i andra städer och utnyttja det som verkar användbart för er stad.

Det skulle inte ha varit möjligt att skapa denna verktyslåda utan stöd från ett antal städer och medarbetare, som delade med sig av erfarenheter, kunskaper och tid. ECCAR och redaktörerna tackar alla deltagande städer för deras bidrag och gästfrihet, särskilt:

Agia Varvara (Grekland)

Aten (Grekland)

Barcelona (Spanien)

Berlin (Tyskland)

Bern (Schweiz)

Bilbao (Spanien)

Bologna (Italien)

Botkyrka (Sverige)

Budapest (Ungern)

Castilla-La Mancha (Spanien)

Esch-sur-Alzette (Luxembourg)

Gent (Belgien)

Graz (Österrike)

Madrid (Spanien)

Malmö (Sverige)

Nantes (Frankrike)

Pecs (Ungern)

Potsdam (Tyskland)

Rotterdam (Nederländerna)

Santa Cruz (Spanien)

Sevilla (Spanien)

Toulouse (Frankrike)

Turin (Italien)

Valencia (Spanien)

Wien (Österrike)

Zürich (Schweiz)

BEKÄMPA RASISM OCH HATBROTT: ATT BYGGA ETT ICKE-RASISTISKT SAMHÄLLE

VARFÖR BEHÖVS DEN? 10

UTGÅNGSPUNKTER 11

- **MEDBORGARDIALOG OM TOLERANS OCH RESPEKTFULL MÅNGFALD** 11
  - Steg** Bilda en central grupp och hitta en ledare för organisationen 11
  - Steg** Fullmäktigebeslut om att genomföra en medborgardialog 12
  - Steg** Genomförandet av medborgardialogen 12
  - Steg** Använd många olika kanaler 12
  - Steg** Uppsökande verksamhet 13
  - Steg** Uppmuntra individuella åtaganden 13
  - Steg** Publicering av ett gemensamt avtal 13
- **STADENS ALLIANS MOT RASISM OCH HÖGEREXTREMISM** 17
  - Steg** Bilda styrgrupp för alliansen 17
  - Steg** Förankra samordningen i den administrativa strukturen 18
  - Steg** Räkna ut budgeten 18

FRÅN ORD TILL HANDLING 19

- Steg** Utveckla en identitet och skaffa fram material 19
- Steg** Attrahera medlemmar och supportrar 19
- Det dagliga arbetet 21
- Samordna möten 21
- Att organisera aktiviteter mot extrema högeraktioner på offentliga platser 21
- Samordna frivilliga 22
- Public relations 22

UPPFÖLJNING

25

→ PROJEKT FOND	27
Steg Samordningsenhet	27
Steg Urvalskriterier	27
Steg Bilda en ledningskommitté	27
Steg Budget	27
ÖVERFÖRBARHET	28
FRAMGÅNGSFAKTORER	28
GENOMSLAG OCH RESULTAT	29
RESURSER OCH EXEMPEL	30

BEKÄMPA RASISM OCH HATBROTT: ATT BYGGA ETT ICKE-RASISTISKT SAMHÄLLE

Det övergripande målet är att främja sammanhållningen bland medborgare där demokratiska värden i form av solidaritet, tolerans, ömsesidig kunskap och respekt för mångfald kommer först och inspirerar till opposition mot alla former av rasism och xenofobi. Aktivt medborgarskap, demokratiskt engagemang och engagemang för mångfald bör uppmuntras. Därför samarbetar kommunen med ett antal intressenter (nätverk i civilsamhället, föreningar, organisationer och aktiva individer) för att utveckla och genomföra strategier för en mångfald som bygger på respekt och mot extrema högers xenofobiska, antidemokratiska och rasistiska tendenser.

I den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (ICERD) görs det tydligt att ***”man med rasdiskriminering avser varje distinktion, uteslutande eller preferens på grund av ras, hudfärg, härkomst eller nationellt eller etniskt ursprung ...”***

”Distinktion“ innebär att en person definieras som annorlunda på grundval av ”ras“, hudfärg, etnicitet, härkomst, födelse, religion eller språk (enligt biologiska och kulturella beteckningar), vilket rättfärdigar skilda rättigheter på strukturell nivå. Motsatsen till distinktion är jämlikhet. Med jämlikhet menas både ett tillstånd och en process.

Med ”uteslutning“ menas att personer nekas tillgång till och åtnjutande av mänskliga rättigheter. EU har accepterat termen social uteslutning/exkludering så som den har definierats av ILO men utvidgat definitionen genom att betona att social exkludering sker när människor inte kan delta fullt ut eller bidra inom samhället på grund av ”förvägandet av *civila, politiska, sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter*“. Det anges i definitionerna att uteslutning (exkludering) beror på *”en kombination av hopplänkade problem som arbetslöshet, bristande yrkesskicklighet, låga inkomster, dåliga bostäder, dålig hälsa och nedbrytning av familjer*“. Att delta är en förutsättning likaväl som syftet med mänskliga rättigheter. Motsatsen till uteslutning är inkludering.

”Begränsning“ innebär en inskränkning av åtnjutandet av mänskliga rättigheter i praktiken. Den positiva motsvarigheten är att ha ”lika möjligheter“.

”Preferens“ innebär privilegier för en person på grund av ”ras“, hudfärg, etnicitet, härkomst, födelse, religion eller språk jämfört med en annan person. Symmetriskt behandlas en person sämre jämfört med en annan. Den positiva motsvarigheten till denna inställning är ”jämlik behandling“.

Strategier och åtgärder som framgångsrikt motverkar etnisk diskriminering måste därför bidra till de positiva motsvarigheterna till diskrimineringens fyra dimensioner.

Att motverka diskriminering innebär därför att öka jämlikhet, inkludering, lika möjligheter och/eller likabehandling.

→ Konsolideringen av ett brett nätverk med aktörer för att **BEKÄMPA RASISM OCH HATBROTT** syftar till att främja **lika rätt** och **inkludering** genom att **förebygga och eliminera åtskillnad** som sprids i samhället av antidemokratiska och rasistiska ideologier.

Som start rekommenderas att man initierar en **medborgardialog om tolerans¹ / respektfull mångfald** för att diskutera hur man ska försäkra sig om respektfull sammanlevnad i staden och komma fram till ett brett samförstånd om vad tolerans innebär och vad som inte kan tolereras. Yttrandefriheten har sin begränsning i ansvaret att respektera andras rättigheter.

Överenskommelsen om gemensamt samförstånd om respektfull sammanlevnad utan extremism och rasism kan liksom de relationer med intressenter som etablerades under medborgardialogen utnyttjas som utgångspunkt för att etablera en **allians i staden mot rasism och högerextremism**. Denna allians omfattar alla sorters invånare i staden ur olika yrken, åldrar, attityder, livsstilar, politisk inriktningar, ursprung osv. och leds och samordnas av staden i dess officiella kapacitet. Denna allians intar en tydlig utgångspunkt: staden och dess invånare står för en tolerant samlevnad och accepterar inte rasistiska och antidemokratiska rörelser.

För att uppmuntra och stödja kontinuerligt engagemang bland invånarna och kreativa metoder för att främja goda relationer mellan alla invånare utan högerextremism, rasism och våld rekommenderas det att man etablerar en **projektfond**.

INFORMATION OM KONTEXTEN

Följande kapitel har utvecklats genom ett antal intervjuer med tjänstemän, politiker och andra intressenter som varit ansvariga för att genomföra politiken i staden Potsdam (Tyskland). Det har kompletterats med information från staden Halle/Saale (Tyskland), staden Nürnberg (Tyskland) liksom med forskningsresultat om handlingsplaner angående interkulturell samexistens i staden Valencia (Spanien).

¹ Valet att fokusera medborgardialogen på begreppet "tolerans" hade en historisk länk i den aktuella staden. En annan stad skulle kunna välja denna term eller en annan beroende på de lokala omständigheterna.

VARFÖR BEHÖVS DEN?

- Det är alltid mindre dyrt att förebygga än att ingripa. Ett viktigt resultat av initiativ för att reducera och förebygga rasism är att man förebygger mobbning, våld och brottslighet och därför höjer den allmänna säkerheten. Staden ingriper mot våldsamma incidenter som skapar en känsla av otrygghet hos befolkningen.
- Åtgärderna skapar ett starkt nätverk av aktörer som aktivt stödjer demokrati och tolerans.
- Åtgärderna sammanför statliga/lokala och icke-statliga ansträngningar att förebygga och motarbeta rasism och högerextremism. De skapar en effektiv struktur för samarbete mellan statliga/lokala och icke-statliga intressenter vilket resulterar i förbättrat samarbete mellan jämlika partners.
- Staden tar ställning för tydliga värderingar vilket kanske inte besvarar alla frågor men inte visar någon tvekan inför prioriteringar som frihet, tolerans och solidaritet.
- Detta bidrar till att förstärka stadens image och profil, uppmuntrar till investeringar och attraherar företag och studenter.
- Delaktigheten för invånarna förbättras. Invånare i staden som annars inte är speciellt involverade i stadens beslutsprocesser inkluderas bättre. De som bor i staden känner sig bättre informerade.
- Åtgärderna förebygger och motverkar splittring i samhället. De stärker den sociala sammanhållningen och den sociala delaktigheten.
- Civilsamhället organiserar festivaler i olika stadsdelar och andra aktiviteter för att höja medvetenheten om rasism, hatpropaganda och diskriminering – dessa festivaler har stor uppslutning och uppskattas högt av stadens befolkning.
- Nätverket ger stöd åt polisens arbete när det gäller hatbrott eller rasistisk mobbning i och med att de intensivt samarbetar eller rapporterar sådana incidenter medan demonstrationer pågår.
- Genomförandet av strategiskt integrerade projekt tillåter liksom olika små projekt att man utvecklar och genomför hållbara strategier och aktiverar nya intressenter och metoder.

BEGRÄNSNINGAR

De åtgärder som föreslagits i det här kapitlet kan inte uppnå målet att avlägsna all högerextremism i staden. De kommer inte heller att förhindra att aktuella högerideologiska trender förstärks. Men de kan motverka eller förebygga tanken att högerextremister äger gatorna. Dessa åtgärder har bidragit till en minskning av våldsamma rasistiska gatuangrepp i de städer som refereras.

UTGÅNGSPUNKTER

→ MEDBORGARDIALOG OM TOLERANS² OCH RESPEKTFULL MÅNGFALD

Medborgardialogen syftar till att hitta en gemensam bas för förståelse i förhållande till en respektfull samlevnad. Målet är att överbrygga avståndet mellan olika generationer, integrera stadens mångfaldiga befolkningsgrupper i en gemensam dialog och nå en gemensam inställning för tolerans och mot extremism. Ett centralt mål är också att på bred front definiera vad som inte kan tolereras (t ex hatbrott, kränkningar). En dialog av det slaget rekommenderas särskilt för en stad som riskerar att splittras på grund av vissa frågor.

Intressenter:

- Borgmästaren, som symboliserar stadens officiella stöd
- En föreningsledare som är moderator och samordnar medborgardialogen.
- Akademiker
- Supportrar som ska delta i dialogen
- Partners: lokala företag, handelskamrar, restaurangägare, idrottsföreningar o s v som stöder processen
- Marknadsexperter, medieenhet som kan hjälpa till med annonser, kampanjer, layout

Huvudaktiviteter:

- Genomföra en medborgardialog som pågår 6-12 månader

1

STEG Bilda en central grupp och hitta en ledare för organisationen

Här ska man samla aktörer som redan är aktiva på området, t ex från universitet, idrottsföreningar, flyktinghjälp.

Man behöver en ledare för organisationen som tar ansvaret för att uforma, organisera, samordna, följa och sammanfatta resultatet av medborgardialogen. Det rekommenderas att man väljer en person med en allmän respekterad ställning som har tillgång till ett stödnätverk.

Tips! En stad som deltog fick positiva resultat när man anförtrorde uppdraget till en engagerad universitetsprofessor. Professorn hade fördelen av att vara en respekterad personlighet i staden och fick hjälp av en grupp intresserade studenter från universitetets medieundervisning och hade kontakter på en mängd områden via före detta studenter.

² Valet att fokusera medborgardialogen på begreppet "tolerans" hade en historisk länk i den aktuella staden. En annan stad skulle kunna välja denna term eller en annan beroende på de lokala omständigheterna.

Vad motiverar medlemmarna att delta?

- Mötena är intressanta och engagerade tillfällen att samtala och byta idéer om frågor man är intresserad av
- Att lära känna människor från olika yrkesgrupper (som man normalt kanske inte kommer i kontakt med) är berikande
- Man blir del av ett nätverk och upplever solidaritet
- Man lär känna sin stad bättre: besöker olika stadsdelar, talar med alla slags människor

2

STEG Fullmäktigebeslut om att genomföra en medborgardialog

Besluta i fullmäktige med stöd från alla demokratiska partier om att etablera en medborgardialog om hur man förstår och stöder tolerans i staden.

Borgmästarens stöd är avgörande för att få nödvändig prioritering av projektet.

Politiska partier bör på något vis integreras i processen; deras roll bör inte bli för framstående men inkluderingen bidrar till att undvika att de motverkar processen. Detsamma gäller stadens förvaltning.

3

STEG Genomförandet av medborgardialogen

Frågor att diskutera

Vad innebär tolerans för tanken på samlevnad i vår stad? Vilka är problemen? Var finns behov av åtgärder? Hur vill vi leva tillsammans i staden? Hur ska vi behandla varandra? Vad är det gemensamma och vilka är skillnaderna mellan olika delar av staden och deras invånare? Hur kan vi bygga broar? Är vi verkligen en gemensam stad eller leder sociala skillnader till en uppdelning? Hur är förhållandet mellan "gamla" och "nya" invånare? Vad är förhållandet mellan generationerna? Hur är det att leva i staden som ung person? Hur är det att leva i staden som pensionär? Vad har du för önsknings för staden?

Tips! Det är omöjligt att nå/inkludera alla invånare i staden. Men försök att intressera så många människor som möjligt från olika delar av staden och olika samhällsgrupper.

4

STEG Använd många olika kanaler

De kanaler som rekommenderas är:

Internet-Forum: bilda ett forum på internet som inbjuder alla boende att diskutera lokala frågor och problem och komma med förslag på hur man ska leva tillsammans i staden.

Inbjud alla boende att delta med sina namnteckningar för en öppen och tolerant stad; detta är för att få fram ett tydligt tecken på stöd mot intolerans, rasism och xenofobi.

Vykort: Skicka till privata hushåll vykort som kan fyllas med svar på olika frågor som sedan kan återsändas gratis. Vykort borde också vara tillgängliga i alla sorters väntrum, offentliga utrymmen osv.

Anslagstavlor för debatt: Sätt upp anslagstavlor på ett antal platser i staden. Fyll tavlorna med frågor eller idéer angående tolerans och inbjud människor att kommentera och/eller skriva sin egen inställning om hur tolerant samlevnad i staden bör gå till. Fråga skolor, företag och andra

om de är villiga att sätta upp anslagstavlor i sina lokaler. Be affärer att ta in anslagstavlor ute på gatan nattetid.

5

STEG Uppsökande verksamhet

Ta kontakt med skolor, företag o s v för att stödja dialogen. Uppmuntra initiativ från företag, idrottsföreningar osv som är villiga att skapa evenemang ägnade åt att stödja dialogprocessen. Gå aktivt in i olika områden i staden, stora bostadskomplex osv. Sök samarbete med lokala strukturer som redan finns såsom medborgarkontor eller lokala sammanslutningar. Arrangera grannskapsaktiviteter, grannfester osv för att främja och etablera ett ramverk för medborgardialogen.

6

STEG Uppmuntra individuella åtaganden

Inbjud organisationer, företag, teatrar osv som finns i staden att formulera individuella åtaganden angående hur de bidrar eller kan bidra till att skapa en tolerant stad och god samlevnad. Detta kan inkludera att de undersöker sitt eget sätt att arbeta, och involvera dem i aktiviteter som redan pågår och/eller aktiviteter som planeras för följande år.

7

STEG Publicering av ett gemensamt avtal

Sammanfatta människors uttalanden och koka ned dem till de principer som krävs i en tolerant stad. Analysera de vanligaste uttalanden och behov som man uttrycker. Skilj tydligt mellan åsikter som kan tolereras och oacceptabla uttalanden som utgör hets mot folkgrupp³ (*hate speech*).

Publicera resultaten i ett dokument som kan accepteras av alla som den överenskomna grundvalen för tolerans och god sammanlevnad i staden. Sprid publikationen i tryckt form och på nätet i staden.

³ Brottsbalken 16:8. "Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller om brottet är ringa, till böter."

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Hur motiverar man många människor att delta?

Borgmästaren behöver stödja processen på ett sådant sätt att den får starkt stöd i det offentliga samtalet.

Diskussioner om rasism reduceras till diskussioner om den aktuella migrant- och flyktingsituationen.

Påpeka tydligt att rasism och rasistiska aktioner har ökat med den aktuella inströmningen av migranter, men att det är ingenting nytt.
Inkludera flyktingar som en målgrupp för alla aktioner och inte som en isolerad fråga. Fokusera på aktionsområden (bostäder, undervisning, deltagande i idrott o s v) snarare än målgrupper.

Att nå människor och miljöer som har något gemensamt.

Personliga samtal är viktigast. Besök avlägsna områden, "hot spots" i staden, ta kontakt med föreningar där, arrangera evenemang tillsammans, t ex en kvartersfest. Ta aktiv kontakt med människor.

Att nå unga människor

Ta er in på skolor, t ex genom att organisera ett teaterprojekt. Fortsätt ha kontakt med skolor/lärare som är intresserade.

Att nå människor som inte går på evenemang

Samarbeta med små lokala sammanlutningar i de olika distrikten. Underlätta närvaro vid arrangemangen genom att göra det lätt att ta med barn, genom att ha tillgång till mat, genom att arrangera det hela så att folk bara kan titta in – om så bara för några minuter o s v.

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Processen tappar fart efter en tid och stannar upp

Ta med aktuella ämnen i samtalet. Dialogen mellan medborgare bör inte framställas som ett enda arrangemang utan en pågående process.

Se noga till att det inte hålls för många deltagararrangemang samtidigt (även om de gäller olika ämnen).

Människor vägrar låta andra uttrycka en annan åsikt (vänsteranhängare vill inte att högeranhängare deltar i dialogen)

Försök öka medvetenheten om att man kan tillbakavisa uttalanden på olika sätt (med en affisch, en protest, motargument o s v) men ändå medge att man ska få uttrycka sin mening.

Dialogprocessen är inte tillräckligt känd inom befolkningen

Involvera olika slags aktörer för att få tillgång till deras kanaler och nätverk för att sprida information. Organisera ett inledande arrangemang, exempelvis en "toleransfestival" som också kommer att attrahera lokala medier för att berätta om medborgardialogen.

Se till att också informera boende som kanske inte nås genom reguljära kanaler (t ex information på grannskapscentret, föreningar)

Fascistiska, rasistiska uttalanden på anslagstavlor

Markera tydligt var gränsen går mellan en acceptabel åsikt och ett oacceptabelt uttalande. Yttrandefriheten upphör när en annan persons rättigheter kränks. Idealet är att partierna i den demokratiska stadsledningen kan komma överens om en konkret definition.

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Vandalism, förstörelse av anslagstavlor

Be affärsägare att nattetid ta in de anslagstavlor som placerats på gatorna. Om vandalerna sprutar graffiti, försök kontakta dem och få med dem på ett konstruktivt sätt.

Artiklar i pressen fördömer eller hånar dialogprocessen

Det är viktigt att ha med respekterade, väletablerade personligheter från olika sociala miljöer i stödgruppen.

Politiska partier försöker utnyttja dialogen för att framföra sina egna budskap (t ex börjar tala om rättvisa i stället för tolerans)

Hänvisa till det inledande beslutet i stadsfullmäktige att hålla fast vid en medborgardialog om tolerans.

Emotionella debatter, störningar, stora evenemang riskerar gå över styr

Det är rekommendabelt att vid stora evenemang ha med en polis i arrangörsgruppen. Att tidigt informera människor om arrangemanget är viktigt. Idealet är att borgmästaren finns med eller åtminstone någon person från förvaltningen, dvs en person som är respekterad, övertygade och modig som kan bibehålla lugnet. Om man kommer överens om något, måste det omsättas i praktiken.

Vissa områden stigmatiseras

Stöd kreativa initiativ från stadsdelarnas invånare. Se till att man i andra stadsdelar blir informerade om att dessa initiativ har genomförts.

→ STADENS ALLIANS MOT RASISM OCH HÖGEREXTREMISM

På en grundval av en gemensam förståelse av tolerant samlevnad är det övergripande målet att skapa ett starkt nätverk med aktörer som aktivt stöder demokrati och tolerans och vill motverka rasism och högerextremism i staden. Ett besläktat mål är att skapa ett gemensamt paraply för befintliga aktiviteter så att speciella individuella aktiviteter blir mer kända och så att olika aktörer får bättre information om varandras arbete och ansatser. Ett väletablerat nätverk medger också snabbare reaktioner och samordning av aktiviteter i angelägna frågor.

Intressenter:

- Stadens borgmästare
- Stadsförvaltningen (samordnare)
- Politiska partier
- Polisen
- En bred mångfald av aktörer i staden (företagare, föreningar, aktörer i civilsamhället, religiösa samfund, mediaexperter, teatrar osv)
- Stadens invånare

Främsta aktiviteter:

- Nätverksaktiviteter för att skapa en bred allians
- Samordning av aktiviteter mot rasism och högerextremism
- Organisering av motdemonstrationer och offentliga evenemang mot extrema högerrörelser
- Evenemang för att höja medvetenheten
- Offentlig närvaro för att visa stadens engagemang för att motverka rasism och högerextremism
- Publicera åsikter och uttalanden

8

STEG Bilda styrgrupp för alliansen

I styrgruppen för alliansen bör stadens borgmästare vara ordförande. Inkludera representanter för alla partier i kommunfullmäktige, olika förvaltningar, organisationer i civilsamhället och polisen. En administrativ enhet som är nära anknuten till borgmästarens kontor bör få i uppdrag att samordna aktiviteterna.

Tips! Om det redan finns något slags arbetsgrupp/kommitté i er stad som sysslar med frågan om anti-rasism (t ex en kommitté som ansvarar för genomförandet av ECCAR:s 10PPA, en lokal aktionsplan mot rasism eller stadens integrationsarbete) bygg vidare på den strukturen.

9

STEG Förankra samordningen i den administrativa strukturen

En administrativ enhet som är nära knuten till borgmästaren bör få ansvaret för att samordna alliansens aktiviteter. Det rekommenderas starkt att samordnarna är strukturellt sammankopplade med borgmästarens kontor eller innehar någon annan hög position i stadens hierarki. Om så inte är fallet kommer den hierarkiska strukturen i byråkratin och därmed förknippade kommunikationskanaler och förhållningsregler att förhindra snabba reaktioner till händelser (t ex det plötsliga offentliggörandet av en högerextrem demonstration).

Tips! Om det inte går att placera samordningen i en så central position inom hierarkin försök då att kringgå de gängse kommunikationsreglerna eller skapa en bra förbindelse med borgmästarens stabschef. Hävda proaktivt att man behöver en sådan strukturell förankring för arbetet ska kunna utföras effektivt.

Samordnarna:

Två heltidsanställningar rekommenderas för att samordna aktionerna. Detta behövs eftersom det är viktigt att det alltid finns någon tillgänglig för nätverksmedlemmar när det gäller att samordna aktiviteterna. I annat fall kan stöd och engagemang bland medlemmar försvinna (t ex om någon ringer för att rapportera om rasistiska graffiti och ingen svarar).

Krav på samordnarna:

- De bör känna staden och dess aktörer väl
- De bör ha goda kontakter i breda nätverk
- De bör vara skickliga och ha erfarenhet av att organisera aktiviteter (till exempel motdemonstrationer) med väldigt kort varsel,
- De bör vara skickliga och ha erfarenhet av att leda och hantera frågor, förslag, initiativ, krav, kritik o s v från medlemmar och en intresserad allmänhet
- De har förmåga och erfarenhet när det gäller PR och hantering av sociala medier

10

STEG Räkna ut budgeten

Personal: I en stad med omkring 160 000 invånare kan samordning och administration skötas av två heltidsanställda

Material: reklammaterial (t ex knappar, ballonger, halsdukar, broschyrer, flygblad o s v) och arrangemang/festivaler. Kostnaderna varierar beroende på lokala priser.

Infrastruktur: samordningskontor

FRÅN ORD TILL HANDLING

11

STEG Utveckla en identitet och skaffa fram material n

För att synas i offentligheten bör ni vara närvarande vid offentliga arrangemang med ett informationsstånd. Medverka också i sociala medier. För att bli igenkänd och erkänd utforma en logo och producera produkter för PR, saker som kan ges bort som exempelvis halsdukar och knappar för att skapa ett slags igenkänning av varumärket och identifikation bland medlemmarna. Gåvorna bör utnyttjas och delas ut av alla nätverkets medlemmar när de är aktiva offentligt.

12

STEG Attrahera medlemmar och supportrar

Det är av avgörande betydelse att alliansen har en bred mix av medlemmar som stöd för den demokratiska idén om bred enighet mot högerextremism. I annat fall kommer alliansens aktiviteter i allmänhetens ögon att reduceras till att vara en fråga om stadens ledning och stadens politik (specifika politiska partier). Stöd från olika aktörer och samhällsmedlemmar, som t ex idrottsföreningar, konstnärer, företagare, representanter för studenter, religiösa samfund, NGO:er är väsentligt för alliansens trovärdighet.

Medlemskap bör vara öppet för varje invånare i staden med det enda kravet att skriva under en försäkran att personen är villig att aktivt och personligen stödja stadens ledande princip om icke-diskriminering. (Här kan man hänvisa till en befintlig handlingsplan eller ett uttalat mandat). Det rekommenderas också som ett sätt att hindra extrema högerpartier/individer från att gå med i alliansen, samtidigt som den är öppen för alla.

RISKER, UTMANINGAR

Hur attraherar man en bred mångfald av aktörer?

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Etablera en offentlig närvaro genom informationskampanjer, motdemonstrationer, deltagande i stadens arrangemang o s v. Detta är viktigt för att dra till sig medlemmar utanför de vanliga nätverken.

En egen identitet och marknadsföringsartiklar som delas ut vid offentliga arrangemang förstärker medlemmarnas identifiering och synligheten för deras aktioner. Samordnare med bra kontakter kan utnyttja sina nätverk för att sprida idén.

Att få olika organisationer som t ex en fotbollsklubb, en företagarförening eller en pensionärsförening som medlemmar skapar stor trovärdighet som tyder på att man har etablerat en bred allians (och att den inte drivs av en särskild politisk riktning). Ju större mångfald av aktörer som är involverade desto mer attraktiv blir alliansen för att andra ska gå med.

Fortsatt nätverksaktivitet och samarbete med befintliga rörelser mot extremhögern.

Vänstergrupper eller andra aktörer i civilsamhället har kanske inte förtroende för offentliga tjänstemän.

Håll era löften. Identifiera nyckelpersoner som kan bidra till att överbrygga bristen på förtroende. Kontakta individer för att bryta isen. Detta problem kommer att lösas av sig självt när man upplever tillförlitligt samarbete.

DET DAGLIGA ARBETET

SAMORDNA MÖTEN

Alliansen bör hålla regelbundna möten och samla alla sina medlemmar; sammanträden en gång i kvartalet rekommenderas. Begär dessutom extra sammanträden i de fall en akut fråga dyker upp, t ex om det utlyses en demonstration av yttersta högern, om det finns ett plötsligt behov att hitta bostäder åt flyktingar eller om det uppstår en offentlig debatt i en fråga som har med rasism att göra.

Varje medlem bör ha rätt att föreslå ett diskussionsämne.

Närhelst en fråga rör en viss tjänstemans ansvarsområde kan personen i fråga bli inbjuden till mötet. I det här avseendet lönar det sig att alliansen förbinds till en befintlig antirasistisk handlingsplan/ECCAR 10PPA så att det finns en referens som rättfärdigar att man talar med ansvariga tjänstemän och/eller ger rekommendationer.

Om en fråga kräver speciell information kan man inbjuda experter utifrån. Alliansen kan också söka samarbete med t ex landets kontor för grundlagsskydd för att få information om aktuella incidenter och trender.

Alliansen i den stad vi nämnt har omkring 60 medlemmar, av vilka 2/3 regelbundet deltar i sammanträdena. Extra sammanträden har ibland kallats med 2 timmars varsel och omkring 20 medlemmar infann sig ändå.

Att leda sammanträden: Medlemmarnas mångskiftande perspektiv avspeglas i variationen av frågor som diskuteras. Samordnaren har rollen att hålla diskussionerna på en saklig nivå och försöka ena alliansens medlemmar kring sin minsta gemensamma nämnare, nämligen att ta ställning mot rasism och högerextremism.

Arbetsgrupper: Bilda arbetsgrupper om t ex ett offentligt yttrande behöver utarbetas. Det rekommenderas att arbetsgrupper bildas ad-hoc och upplöses efter att de fullgjort sin uppgift.

ATT ORGANISERA AKTIVITETER MOT EXTREMA HÖGERAKTIONER PÅ OFFENTLIGA PLATSER

Organisera en årlig toleransfestival mot rasism. Dessa festivaler är populära i staden och synliggör alliansen och dess mål inför befolkningen och skapar på det viset ökat stöd. För att inkludera hela staden rekommenderas att festival varje år organiseras i en ny stadsdel.

Reagera mot extremhögerens graffiti, dekaler o s v på offentliga platser. Uppmuntra medborgarna att ringa alliansens samordnare för att rapportera den sortens tecken eller symboler. Utveckla en procedur för att så snabbt som möjligt ta bort dessa tecken och symboler.

→ Det dagliga arbetet

■ **Tips!** Om platsen medger det, samarbeta med lokala graffiti-konstnärer för att förvandla rasistiska graffiti till graffiti som manar till tolerans.

Organisera motdemonstrationer som svar på extremhögerns demonstrationer. Organisera krismöten för att bestämma strategiska vägar. Gör ballonger, färggranna halsdukar o s v som delas ut bland deltagarna.

Det är viktigt att borgmästaren visar sitt stöd genom att delta i motdemonstrationerna som representant för stadens officiella ställning mot extrema höger rörelser.

Försök att skapa bra kontakt med polisstationen och/eller ha en kontaktperson där som kan hjälpa till att få fram överenskommelser om gemensamma aktioner under motdemonstrationerna. Det är ännu ett skäl varför det vore till stor hjälp att inkludera polisen i alliansens styrgrupp (se ovan).

■ **Tips!** Försök få välkända personligheter att stödja demonstrationen med sin närvaro.

SAMORDNA FRIVILLIGA

Alliansen kan också samordna initiativ från frivilliga och/eller med kort varsel mobilisera frivilligt arbete om så behövs.

PUBLIC RELATIONS

PR-aktiviteter omfattar uttalanden, artiklar och information om kampanjer och arrangemang. Det är viktigt att vara med i sociala medier för att rikta sig till en bred publik, inklusive ungdomen. Ett nära samarbete med stadens PR-enhet rekommenderas.

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Man är beroende av vädret för de flesta offentliga aktioner.

Satsa på ett bärbart, regnsäkert informations stånd.

Förändring av personal och struktur påverkar de etablerade kommunikationskanalerna.

Arbeta kontinuerligt på att skapa/återuppliva goda relationer och samarbete. Ju mer etablerat nätverket är desto troligare är det att en ny person kan behålla aktuella kanaler.

RISKER, UTMANINGAR**ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA**

Orealistiskt höga förväntningar bland nätverkets medlemmar. Vissa medlemmar förväntar sig aktioner som inte går att genomföra med hjälp av nätverkets inflytande och resurser.

Tydliggör från början: vilka mål kan uppnås och vilka begränsningar och restriktioner möter alliansen.

Vilseledande medierapporter, felaktig information publiceras.

Satsa på välskrivna pressmeddelanden och samarbeta med stadens PR-avdelning.

Engagerade medlemmar är också aktiva med andra initiativ. Deras tid är begränsad och de riskerar bli utbrända efter en tid, särskilt som det nästan alltid är samma personer som går på möten och är aktiva på andra sätt.

Försök motivera mindre aktiva medlemmar för att få bättre stöd (ibland behöver de bara en liten puff).

Motstridiga intressen, t ex mellan politiskt anknutna intressenter.

Verka för politisk solidaritet mot rasism och xenofobiska/främlingsfientliga rörelser i staden som nätverkets centrala målsättning – påminn dem om skälet till att de många olika intressena har samlats runt samma bord. Betona den minsta gemensamma nämnaren och betona just den poängen (överenskommelsen att anta en gemensam inställning mot extremism och rasism).

→ Det dagliga arbetet

RISKER, UTMANINGAR

Den omedelbara aktion som krävs går inte alltid att genomföra på grund av juridiska/administrativa krav (t ex förpliktelsen att kontakta ägaren till ett privat hus innan man kan avlägsna rasistiska graffiti; det krävs en formellt beslut om kostnaderna överstiger ett visst belopp osv.)

Det stora antalet deltagare påverkar produktiviteten på mötena.

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

En offentlig förvaltning måste följa vissa begränsningar som kanske inte gäller för en privat NGO, men en privat NGO organisation skulle vara mindre effektiv i andra situationer. Man kan arbeta med informella överenskommelser (t ex med gatukontoret) och investera i nära samarbete med NGO:er och medlemmar i det civila samhället. Det har t ex varit effektivt att ha ett samarbete med en universitetsprofessor som i sin tur har ett förtroende hos en del intresserade ungdomar som är ganska lätt att mobilisera.

God förberedelse av mötena; en konkret agenda som följs; en rutinerad ordförande.

UPPFÖLJNING

Att en bred samling aktörer, t ex företagare, akademiker, idrottsföreningar, skolor, representanter för religiösa samfund deltar är avgörande för alliansens framgång och hållbarhet. Ju större mångfalden är bland deltagarna desto mer attraktiv blir processen när det gäller fler intressenter, eftersom mötena ger utomordentliga möjligheter till nätverksaktiviteter.

Hållbarheten för stadsalliansen beror i hög grad på stöd från borgmästaren (den politiska ledningen). Det är viktigt att staden ser högerextremism som en prioriterad uppgift.

När den inledande medborgardialogen har avslutats bör man tala med personer som är särskilt engagerade om möjligheten att bilda en förening för att hålla i gång de nätverk som bildats, därmed också de idéer och initiativ som utvecklades under processen. Denna förening har som roll att vara en viktig fristående partner till alliansen som leds och administreras av staden.

Denna förening utgör den underifrån delen av alliansen som leds och administreras av staden. Fördelen med en dubbel struktur av det här slaget kan ses i de olika ramverken som har sina egna fördelar; en fristående icke-offentlig förening passar bättre för vissa aktiviteter som kan få med stadsinvånare som är svårare att nå genom offentliga kanaler. Föreningen finansieras genom offentliga källor som staden och genom privata aktörer (sponsring av lokala företag o s v).

Tillsammans fortsätter denna förening och alliansen att arrangera evenemang, motdemonstrationer och andra aktiviteter mot högerextrema manifestationer. Med hjälp av publikationer och festivaler kommer sammanslutningen att bli känd i staden och etablera sig som ett viktigt nätverk i stadens vardagsliv. Medborgardialoger kan hållas på nytt angående konkreta frågor som uppstår i staden (t ex hur en särskild offentlig plats ska byggas).

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Medlemmar i projektteamet blir uttröttade.

Människor håller sig gärna kvar i föreningen om de lär känna varandra personligen och tycker om att träffas. Föreningen drar nytta av mångfalden bland medlemmarna: sammanträdena blir ett unikt tillfälle att höra intressanta synpunkter från personer med olika yrken och livsstilar i en miljö som bygger på ömsesidig förståelse (utan något tryck att utveckla närmare band). Försök hitta lösningar för deltagarnas anställda så att det blir möjligt att delta i sammanträdena på arbetstid.

Dialogen och dess resultat riskerar bli bortglömda.

Skapa en publikation som sammanfattar den gemensamma överenskommelsen. Påminn människor om det dokumentet vid varje tänkbar tillfälle. Det är viktigt att borgmästaren nämner och hänvisar till alliansen och medborgardialogens resultat.

Otillräckligt många medlemmar

Påpeka ständigt hur många medlemmar ni har; ta aktiv kontakt med potentiella medlemmar. Diskutera nya frågor som uppstår (t ex ökad avoghet mot asylsökare). Viktiga intressenter för uppsökande arbete och PR är fritidsgårdar, lärare och studenter på universiteten, skolor, föräldraföreningar, idrottsföreningar.

→ PROJEKT FOND

13

STEG Samordningsenhet

Skapa en samordningsenhet i stadsförvaltningen.

Uppgifter:

- Stöd och samordning av ledningskommittén
- Stöd och råd för projekten

14

STEG Urvalskriterier

Bestäm gällande kriterier för initiativ som ska finansieras. Betona inte formella kriterier alltför mycket och tillåt uttryckligen ansökningar som inte är perfekta när det gäller t ex språket för att försäkra er om att kallelsen gäller en mångfald sökande.

Rekommenderade kriterier:

Initiativ som befrämjar demokrati och tolerans för att motverka extrema högerinriktade, xenofobiska och rasistiska tendenser.

- Ungdomar: Främja demokratiskt engagemang på och utanför skolan, med fokus på unga människor och deras sociala omgivning; förstärk unga personers kapacitet när det gäller självorganisering och självhjälp på detta område.
- Aktivt medborgarskap: förstärkning av medborgarengagemanget; utveckling av en välkomnande kultur; utveckling av en kultur som ger stöd till och erkännande av frivilligarbete mot anti-demokratiska tendenser. Förstärk nätverksarbetet på områden där man förebygger extremism och förstärker allmänna aktiviteter mot extrema högerinriktade eller rasistiska aktiviteter.
- Fokusprojekt: utveckling och genomförande av strategiska fokusprojekt inriktade på specifika problem eller konfliktsituationer i staden.

15

STEG Bilda en ledningskommitté

Ledningskommittén fattar beslut om stöd till sökande. Det rekommenderas att kommittén består av representanter för olika nätverk och föreningar. Medlemmarna bör utses av staden.

Formulera och nå en överenskommelse om ledningskommitténs stadgar, grundläggande utgångspunkter och beslutsprocedurer.

16

STEG Budget

I en stad med omkring 240 000 invånare tillät en budget på 500 000 Euros genomförande av 26 integrerade projekt och 46 mikroprojekt under en period av tre år.

ÖVERFÖRBARHET

En medborgardialog och en stadsallians går lätt att överföra till små och medelstora städer eftersom policyn kräver och syftar till att stärka solidaritet och personliga nätverk. Det kommer att bli lättare att genomföra ett brett nätverk i mindre städer där det är mer troligt att folk känner varandra personligen. Det rekommenderas att större städer genomför policyn i olika distrikt inom ramen för ett uttalande eller en slogan som gäller hela staden.

FRAMGÅNGSFAKTORER

- Borgmästarens (den politiska ledningens) vilja att inta en stark position mot rasism och extremism
- Stöd och grundläggande samförstånd mellan alla demokratiska partier
- Samordning av medborgarnas aktiviteter, idéer och initiativ i en administrativ enhet som placeras nära borgmästaren och får tillräckligt med stöd och finansiering från kommunen.
- Delaktighet och engagemang av aktörer från ett brett samhällsligt och politiskt spektrum som kan ha mycket olika perspektiv men enas om att säga nej till rasism, xenofobi och extremism. I synnerhet anses deltagande av följande grupper vara viktigt:
  - Folk i affärlivet
  - Idrottsföreningar (lokala fotbollsklubbar)
  - Marknadsförings-/medieexperter
- En stabil och pålitlig kärngrupp och nätverksmedlemmar (ingen extrem variation mellan medlemmarna)
- Medlemmarnas och samordnarnas förmåga och kompetens att fokusera på den minsta gemensamma nämnaren – inta en gemensam ställning mot rasism och högerextremism – och hålla tillbaka andra debatter till förmån för det övergripande målet
- Kombination av initiativ och stöd uppifrån (från staden) och aktioner nedifrån (av en bred allians inom civilsamhället). Starka aktörer från det civila samhället som för ansträngningarna vidare.

Framgångsfaktorer ←
Genomslag och resultat

- Ett sammanhållande dokument som sammanfattar medborgardialogens överenskommelser och resultat.
- Uppsökande arbete som uppmuntrar till deltagande från en bred samling människor i medborgardialogen.
- Samordnare med erfarenhet av att moderera och samordna diskussioner, aktiviteter, människor.
- Uppnå stark närvaro i offentligheten.

GENOMSLAG OCH RESULTAT

- Antal deltagare i aktiviteter, t ex motdemonstrationer till extrema högerdemonstrationer
- Antal nätverksmedlemmar och partners: en bred allians
- Antal människor som deltar i medborgardialogen
- Minskning av rasistiska och högerextremistiska incidenter och ökad rapportering av incidenter som sker
- Pågående utveckling och genomförande av aktiviteter, debatter, kampanjer, konstprojekt o s v.
- Partnerskap/nätverk som bildats under processen fortsätter samverka
- Nätverken fortsätter ta itu med utmanande situationer (t ex stort antal asylsökande som anländer till staden)
- Stabilt eller ökande antal medlemmar och supportrar
- Antal och kvalitet på projekt som genomförts med resurser från projektfonden

RESURSER OCH EXEMPEL

Potsdam (Tyskland): Potsdam visar sina färger; Potsdams toleranspåbud (Potsdam Tolerance Edict)

Detta är en bred allians av många engagerade aktörer i civilsamhället. Den syftar till att främja en bred samhällsdebatt om omänskliga och antidemokratiska uttryck och aktioner. Alliansen leder också bevakningen av hur man genomför aktionsplanen mot rasism.

www.potsdam-bekannt-farbe.de; www.potsdamer-toleranzedikt.de

Graz (Österrike): Bevakning av valkampanjen

Staden Graz har uppdragit åt människorättsrådet att bevaka kampanjerna under två på varandra följande kommunalval. Målsättningen för bevakningen är att bekämpa offentlig kränkning av mänskliga rättigheter och motivera medborgare och politiska partier att tänka mer intensivt om mänskliga rättigheter. En arbetsgrupp bildades för bevakningen. Bevakningen genomfördes under loppet av två kommunalval.

Halle (Tyskland): HALLIANZ för mångfald

<http://www.halle.de/de/Verwaltung/Lebenslagen/Zivilcourage/Hallianz-fuer-Vielfalt/>

Staden Valencia (Spanien): Nord-Syd-planen (spanska)

[http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/0/E9715CA817803DE4C125755C0044EA39/\\$FILE/PLAN%20NORTE-SUR%202009-20013%20denitivo.pdf?OpenElement&lang=1](http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/0/E9715CA817803DE4C125755C0044EA39/$FILE/PLAN%20NORTE-SUR%202009-20013%20denitivo.pdf?OpenElement&lang=1)

<http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/>

PLATS FÖR ANTECKNINGAR
